

■ Падзея

ЗАЛІСТАПАДЗІЛА!

Сёння разбітая аб штатыў талерка абвесціць адкрыццё XXIV кінафестывалю «Лістапад»

Любімая кінападзея года кінафестываль «Лістапад» сёлета адсылае да ісціны, любові і прыгажосці — у прамым сэнсе да індыйскага фільма «Satyam Shivam Sundaram: Love Sublime» Раджа Капура. Вы б толькі на гэта паглядзелі: Шашы Капур, адкрытыя сары, рухі сцёгнамі, салодкія ілюзіі, віхурныя страсткі і тонкая, нават элегантная зротыка. Тое ж, у сэнсе, ісціну, любоў і прыгажосць, трэба паспрабаваць адшукаць у багатай праграме «Лістапада», якая сёлета ўключае 165 фільмаў з 55 краін. Ужо сёння, 3 лістапада, кінафестываль пакажа першыя стужкі і ў кінатэатры «Масква» правядзе цырымонію адкрыцця з разбіццём аб штатыў талеркі і паказам фільма «Арытмія» Барыса Хлебнікава.

Сёлетні фестываль — гэта шэсць конкурсаў, у якія ўваходзяць 94 фільмы, пазаконкурсныя праграмы ігравога і дакументальнага кіно, індустрыяльная платформа, сустрэчы з аўтарамі. Гэта Міхаэль Ханеке, Франсуа Азон, Агнешка Холанд, Фаціх Акін, Бруно Дзюмон, пераможцы Канскага і Берлінскага кінафестывалю, асаблівы погляд на кіно постсавецкай прасторы, аў-

тары, якія хутка апынуцца ў авангардзе сусветнага кіно, і аўтары, што гэты свет ужо заваявалі. Гэта буйное, важнае і стыльнае мерапрыемства, якое дае беларускай публіцы магчымасць убачыць на вялікім экране фільмы, якія яна, напэўна, ніколі без яго не ўбачыла б.

Пляцоўкамі сёлетняга «Лістапада» стануць кінатэатры Falcon Club Буцік Кіно, «Цэнтральны», «Мір»,

«Піянер», «Беларусь» і Музей гісторыі беларускага кіно. Конкурсныя праграмы, як заўсёды, будуць глядзець міжнародныя журы, сярод якіх на месцы былога Міжнароднага журы кінапрэсы з'явілася журы FIPRESCI — Міжнароднай федэрацыі кінакрытыкаў, у склад якой сёлета ўвайшлі дзесяць беларусаў. Адбыліся змены ва ўзнагародах — замест Золата, Серабра і Бронзы «Лістапада» сёлета кінафестываль будзе ўзнагароджваць Гран-пры, Прызам FIPRESCI і Прызам глядацкіх сімпатый.

Асабліваю ўвагу трэба звярнуць на беларускае кіно, якое канцэнтруецца ва ўжо традыцыйным Нацыянальным конкурсе, а на XXIV кінафестывалі таксама аказваецца ў Асноўным конкурсе дакументальнага кіно (гэта фільм «Сяр-

гей Плыткевіч. Чалавек з фотаапаратам» Вольгі Дашук) і ўпершыню ў конкурсе «Малодосць на маршы» (гэта карціна «Заўтра» Юліі Шатун).

Што датычыцца сённяшняга дня, ён можа прынесці нечаканыя эмоцыі праз прагляд новых фільмаў. У кінатэатры «Цэнтральны» будуць паказаны фільм адкрыцця «Лістапада» «Арытмія», расійскі альманах «20:17», вартая асобнай увагі карціна «След зверга» Агнешкі Холанд і новы фільм Дэні Катэ, які летась узначальваў журы конкурсу «Малодосць на маршы», «Шаўковая скура». Пачне свае паказы і дакументальная праграма: у кінатэатры «Мір» можна будзе ўбачыць карціну Стывена Кантара «Танцоўшчык» і аргенцінскі фільм Радрыга Х. Віла «Танга ў Парыжы. Успаміны Астора П'яцолы» з праграмы «МузыкаДок»,

а таксама фільм грузінскага рэжысёра Левана Кагуашвілі «Новае жыццё Гагіты» і стужку «Нічэвуд», галоўным героем якой з'яўляецца папулярны афганскі акцёр.

Ужо заўтра глядачы і журы пачнуць глядзець конкурсныя праграмы, зацікаўленыя накіруюцца на мерапрыемствы Індустрыяльнай платформы, публіка пазнаёміцца з запрошанымі гасцямі і зможа задаць аўтарам свае пытанні пасля кінапрагляду. Але святая будзе не такое доўгае, як хацелася б: ужо 10 лістапада пасля насычаных фільмамі дзён мы даведаемся назвы пераможцаў і застанемся з гэтым жыццём. Да наступнага «Лістапада».

Ірэна КАЦЯЛОВІЧ.
katsyalovich@zviazda.by

■ Літаратурныя вандройкі

ДАКРАНАУЦЦА ДА ВЫТОКАЎ

На малой радзіме Якуба Коласа — сведчанні і сакрэты яго таленту

Сёння спаўняецца 135 гадоў з дня нараджэння нашага песняра Якуба Коласа. Цяжка пераацаніць той уклад, які ён унёс у развіццё беларускай літаратуры. Па-сапраўднаму народны паэт, ён стварыў цэлую галерэю герояў, што ўяўляюць сабой самыя яркавыя вобразы жыхароў вёскі, прадстаўнікоў інтэлігенцыі. У гэтыя памятных дні карэспандэнты «Звязды» праехалі па Стаўцоўшчыне, малой радзіме песняра, каб паспрабаваць зразумець сакрэт таленту вялікага творцы.

АКІНЧЫЦЫ

Сядзіба ў Акінчыцах стала мемарыялам у 1982 годзе. Рупліўцамі стварэння музея былі Даніла Міцкевіч і Георгій Ткацэвіч. Апошні, шэсць гадоў праслужыўшы Коласу, пайшоў працаваць у іншы музей, а ў наш час з'яўляецца намеснікам старшыні Беларускага фонду культуры.

— Мне давалося рыхтаваць стагоддзе Якуба Коласа — я быў вельмі шчаслівы, — прыгадвае Георгій ТКАЦЭВІЧ. — І калі прыехалі госці ў родны куточак творцы, шчымеда душа не толькі ў мяне. Я ствараў гэтае месца разам з добрымі людзьмі — адгукнуліся супрацоўнікі Акадэміі навук. Таксама далучыліся дарожнікі, мясцовыя будаўнікі, якія ўсю тэрыторыю давялі да ладу.

Сёння экскурсійны расповед у Акінчыцах можна пачуць з вуснаў Соф'і Пятроўны МІЦКЕВІЧ. Разам праходзім сені, мінаем камору, трапляем у святліцу. Жанчына па-добраму з вялікім задавальненнем і цеплынёй распавядае пра ўсе дэталі ўладкавання вясковай хаты:

— Вось калыска, раней яна называлася зыбачкай. У ёй мама калыхала будучага вялікага паэта. У Якуба Коласа было 12 родных братаў і сясцёр. Таму калыска гайдалі ўвесь час. Ну і не рукамі звычайна, а нагой, дзякуючы спецыяльнаму прыстасаванню. Бо рукі павінны былі быць свабоднымі для працы — прадзення нітак. Акурат вялікія клубы нітак можна ўбачыць у сядзібе...

«Жаночая работа — гэта вечныя турботы. То каля печы, то ў полі — амаль не зводзіцца ніколі», — так пісаў Колас пра сваю маму ў паэме «Новая зямля».

Усё ў гэтым месцы сведчыць пра зладжанае сямейнае жыццё. У музеі прадстаўлены побыт беларусаў канца XIX — пачатку XX стагоддзя. У «залатым» фондзе — пранік, якім маці паэта, Ганна Юр'еўна, мыла бялізну, дзежка, у якой яна расчыняла цеста. Чаравічкі дасталіся ад родных Коласа. Хусцінку-канапляначку здала ў экспазіцыю сястра песняра.

— Бацька паэта, як ажаніўся, займаўся тым, што ганяў плыты князя, — працягвае Соф'я Пятроўна. — Вось кувэр, у якім калісьці Міхал Міцкевіч захоўваў грошы, што атрымліваў за працу ў князя. Аднак калі сям'я пераехала з Ластка ў Альбуч, праз год жыцця на новым месцы ўся іх маёмасць згарэла. А кувэр, як пасля высветлілася, жыхар Новага Сверханя. Золата ён забраў, а кувэрачак выкінуў... Пазней маці паэта стала захоўваць у ім прылады для ручной працы — нажніцы, іголку, спецыяльныя прыстасаванні, каб змотваць ніткі, гузікі. А вось старажытная пло-

ечка, каб падкрываць валасы, — у паэта ж было шмат сясцёр! Экспанаты для музея збіралі амаль 50 гадоў таму.

АЛЬБУЦЬ

Наступны пункт нашай вандройкі — мемарыяльная сядзіба «Альбуч», якая таксама з'яўляецца часткай музея «Мікалаеўшчына» (філіяла музея Якуба Коласа ў Мінску).

Тут сям'я Міцкевічаў жыла з 1890 па 1904 год. У гэтым месцы прайшлі дзіцячыя гады пісьменніка, кажуць, што менавіта тут ён напісаў свой першы верш. Адсюль ён паехаў на вучобу ў Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю, сюды вяртаўся кожнае лета ўжо маладым настаўнікам. Менавіта Альбуч апісана ў яго паэме «Новая зямля» як Парэчча.

— Варта растлумачыць цікавую назву Альбуч, — распавядае Соф'я Міцкевіч. — Калісьці самымі багатымі людзьмі на гэтых землях былі князі Радзівілы — некаранаваныя каралі, — і яны мелі больш, чым хтосьці іншы, лясоў, у якіх ставілі леснічоўкі. 300 гадоў таму тут была нават не леснічоўка, а будан! А дарога побач называлася Буданскай... Калісьці ў Радзівілаў пачаў выміраць род — дзеткі нараджаліся, але доўга не затрымліваліся на гэтай зямлі. Прычым жылі яны звычайна год, тры, пяць, сем, дзевяць — да трынаццаці гадоў мала хто дажываў. Ніхто не мог даўмецца, чаму так адбываецца?.. Князь Радзівіл пачаў шукаць раду, выпісаў розных дактароў з замежных краін. Але ніхто не мог знайсці прычыну. І вось князь знайшоў французскага доктара па прозвішчы Альба, яго запрасілі ў Нясвіж. Той праз нейкі час здолеў высветліць, што прычына ў шлюбах паміж блізкімі сваякамі. У гэту мясцовасць урач часам прыязджаў з князем на паляванне. Да таго ж ён быў інтэлектуалам, любіў пісаць алейнымі фарбамі. Ён намалюваў мясцовую рэчку, дубы, а знізу так і падпісаўся — «Альба». З таго часу гэта месца так і празвалі.

У 1990 годзе ў адноўленай сядзібе была адкрыта літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя па матывах паэмы «Новая зямля». Выстава знаёміць з фотаздымкамі прататыпаў герояў паэмы, рукапісамі і выданнямі розных гадоў, а таксама з прадметамі сялянскага побыту.

Лагічным працягам экспазіцыі з'яўляецца выстава «Бортніцтва і рыбалоўства», якая размяшчаецца ў адноўленым гумне. Тут можна ўбачыць рэдкія сёння прылады пчаляроў і рыбалоў, якімі мог карыстацца і дзядзька Якуба Коласа — Антось, заўзятый аматар рыбалкі. Антось усё жыццё пражыў з сям'ёй Міцкевічаў і стаў адным з герояў паэмы «Новая зямля».

СМОЛЬНЯ

У мемарыяльнай хаце ў Смольні выстаўлены рэчы сям'і Міцкевічаў, якімі карыстаўся і сам паэт.

У гэтай вёсцы ў жніўні 1912 года адбылася першая сустрэча Якуба Коласа і Янкі Купалы. Сюды прыязджаў пісьменнік вясной 1956 года, за некалькі месяцаў да смерці, каб паглядзець на Нёман і на краявіды, што знайшлі сваё адлюстраванне ў трылогіі «На ростанях» і ў паэме «Сымон-музыка».

Смольня стала мемарыяльнай сядзібай у 1967 годзе. Музейная плошча падзелена на дзве часткі: літаратурную і ме-

марыяльную. Сам дом стаў музеем толькі ў 1972 годзе, да 90-годдзя з дня нараджэння паэта.

Інтэр'ер мемарыяльнага дома адноўлены па ўспамінах родных Коласа, аўтары праекта спрабавалі перадаць дух сям'і Міцкевічаў. На сядзібе адноўлены хлэй і гумно, у галоўным сядзібным доме шмат этнаграфічных рэчаў.

Соф'я Пятроўна МІЦКЕВІЧ ведае да драбніц, што звязвае Якуба Коласа са Смольняй.

У пабудаваным двухпавярховым будынку размяшчаецца літаратурная экспазіцыя. Сюды перавезена частка інтэр'ера з музея Якуба Коласа ў Мінску (у гэтым доме паэт пражыў апошнія 11 гадоў свайго жыцця). У музеі знаходзіцца фатаграфія, рэдкія выданні твораў песняра, лісты да сваякоў, каштоўныя рэчы. Тут жа зазвычай месцяцца і часовыя выставы — напрыклад, адметных вырабаў з воўны, зробленых сваякамі Коласа.

ЛАСТОК

Ласток — месца, дзе Якуб Колас правёў свае раннія дзіцячыя гады. І тут знаходзіцца адзіны аўтэнтчны дом, дзе сапраўды жыла сям'я пісьменніка і ён сам — ва ўсіх астатніх месцах дамы былі пераробленыя наноў. Гэтак даму сёння ўжо больш за 130 гадоў — вось ён, сапраўдны сведка жыцця народнага песняра!

Побач з гістарычным домам адноўлены гаспадарчыя пабудовы. У Ластку размяшчалася літаратурная экспазіцыя па матывах паэмы «Сымон-музыка». Тут можна ўбачыць копіі рукапісаў паэмы, яе выданні розных гадоў, лісты, дакументы, фатаграфіі паэта 20-х гадоў XX стагоддзя.

***

Шлях да Коласа ў кожнага свой. Як і да беларускай літаратуры. Ніхто іншы за нас яго не пройдзе. Мы на свае вочы пабачылі радзіму вялікага паэта, дакрануліся да вытокаў яго творчасці. Тое самае раім зрабіць і вам.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ. nina@zviazda.by

Стаўцоўскі раён

Фота Анастасіі КІШЧУКА